

§ 56**Účastníci trhu s plynem**

- (1) **Účastníky trhu s plynem jsou**
  - a) **výrobci plynu,**
  - b) **provozovatel přepravní soustavy,**
  - c) **provozovatelé distribučních soustav,**
  - d) **provozovatelé zásobníků plynu,**
  - e) **obchodníci s plynem,**
  - f) **zákazníci,**
  - g) **operátor trhu.**
- (2) **Účastník trhu s plynem s právem regulovaného přístupu k přepravní soustavě nebo distribuční soustavě**
  - a) **odpovídá za odchylku a je subjektem zúčtování odchylek, nebo**
  - b) **může přenášet na základě smlouvy odpovědnost za odchylku na jiný subjekt zúčtování odchylek.**
- (3) **Ve stavu nouze vyhlášeném provozovatelem přepravní soustavy se zúčtování odchylek provádí ve zvláštním režimu zúčtování, a to pouze v časovém období, pro které byl stav nouze vyhlášen. Zvláštní režim zúčtování se uplatní pro celou plynárenskou soustavu a pro všechny subjekty zúčtování.**

Ustanovení § 56 vymezuje účastníky trhu s plynem v České republice. Upraveno je rovněž důležité pravidlo fungování trhu s plynem ukládající, že účastníci trhu s právem přístupu do plynárenských soustav odpovídají za odchylky jejich skutečných a sjednaných dodávek plynu. Ustanovení dále zavádí zvláštní režim zúčtování odchylek pro období, pro které byl vyhlášen stav nouze.

Obsah výkladu

I. Účastníci trhu s plynem	1–3
II. Odpovědnost za odchylku	4–8
III. Zúčtování odchylek ve stavu nouze	9–11

I. Účastníci trhu s plynem

Trh s plynem je v České republice organizován na základě práva přístupu třetích stran (**1** *third-party access right – TPA*), které zakotvuje pravidla nediskriminačního přístupu k přepravní soustavě, k distribučním soustavám, k podzemním zásobníkům plynu a k

těžebním plynovodům, a zajišťuje tak rovné zacházení se všemi účastníky trhu s plynem. Aby mohlo být zajištěno bezpečné a spolehlivé fungování plynárenské soustavy, a tím i spolehlivé dodávky plynu všem zákazníkům, je nutné vymezit, jaké subjekty a za jakých podmínek mohou na trh s plynem vstupovat. Za tím účelem odstavec 1 taxativně vymezuje, kdo je účastníkem trhu s plynem v České republice, přičemž specifická práva a povinnosti těchto účastníků jsou upraveny v samostatných ustanoveních **EnerZ**. V případě výrobce plynu je pak příslušná specifická úprava obsažena v § 57. Práva a povinnosti provozovatele přepravní soustavy jsou upraveny v § 58, provozovatelů distribučních soustav v § 59 a provozovatelů zásobníku plynu v § 60. Pro obchodníky s plynem je úprava uvedena v § 61 a pro zákazníky v § 62. Pravidla upravující činnost operátora trhu jsou zakotvena v § 20a. **EnerZ**, jako speciální norma, rovněž v § 72 upravuje vzájemné smluvní vztahy mezi účastníky trhu s plynem odchylně od obecných ustanovení **ObčZ**.

Účastníci trhu uvedení pod písmeny a) až e) a g) musejí být (až na výjimky uvedené **2** v zákoně) držiteli veřejnoprávního oprávnění k podnikání v energetických odvětvích – licence, kterou uděluje Úřad, přičemž licence na činnost provozovatele přepravní soustavy a operátora trhu je udělována jako výlučná pro celé území České republiky. Model trhu s plynem aplikovaný v České republice tedy počítá s tím, že provozovatel přepravní soustavy a operátor trhu bude pouze jeden, zatímco ostatních účastníků trhu může být za splnění podmínek stanovených **EnerZ** neomezený počet. Na držitele licence se kromě specifických práv a povinností stanovených pro jednotlivé účastníky trhu (jak je uvedeno výše) vztahuje obecná úprava práv a povinností držitelů licencí obsažená v § 11.

Pravidla fungování trhu s plynem jsou podrobně upravena v **PTPI**. Tato vyhláška mimo **3** jiné upravuje

- a) pravidla přístupu k přepravní soustavě, k distribučním soustavám a k zásobníkům plynu a způsoby řešení nedostatku kapacit v plynárenské soustavě,
- b) termíny pro předkládání žádostí o uzavření smluv na trhu s plynem a termíny uzavírání smluv,
- c) postupy a podmínky pro přenesení a převzetí odpovědnosti za odchylku,
- d) rozsah a termíny předávání údajů pro vyhodnocování odchylek a vyúčtování dodávek plynu a ostatních služeb,
- e) postupy a termíny pro předkládání nominací a renominací,
- f) druhy krátkodobých trhů, pravidla organizace krátkodobých trhů a způsoby jejich vypořádání nebo
- g) skladbu ceny služby přepravy plynu, skladbu ceny služby distribuční soustavy a ostatních regulovaných cen v plynárenství.

II. Odpovědnost za odchylku

Odstavec 2 zakotvuje důležité pravidlo fungování trhu s plynem ukládající, že účastníci 4
trhu s právem přístupu do plynárenských soustav odpovídají za odchyly jejich
skutečných a sjednaných dodávek plynu. Nutnost zakotvení uvedeného pravidla
vyplývá z technického charakteru soustav, při jejichž provozu musí být zajištěno, že
dodávky plynu a odběry plynu za určité časové období budou vyrovnané.

Zákonná definice pojmu „odchylka“ je obsažena v § 2 odst. 2 písm. b) bodu 6 a je 5
vymezena jako rozdíl skutečných a sjednaných dodávek nebo odběrů plynu za daný
celý obchodní den. Termín „obchodní den“ není EnerZ definován, avšak podle našeho
názoru je možné dovozovat, že tento termín odpovídá pojmu „plynárenský den“, který je
vymezen v § 2 odst. 1 písm. y) PTPI a znamená časový úsek trvající od 06:00:00 hodin
kalendářního dne do 06:00:00 hodin následujícího kalendářního dne. Odchyly mezi
skutečnými a sjednanými hodnotami dodávek plynu jsou tak každému subjektu
zúčtování vyhodnocovány za každý plynárenský den.

PTPI rovněž v § 2 odst. 1 písm. u) stanoví definici „odpovědnosti za odchylku“, kterou 6
se rozumí povinnost subjektu zúčtování převzít a vypořádat odchylku, která vznikne
jako rozdíl mezi množstvím plynu vstupujícím do plynárenské soustavy a množstvím
plynu vystupujícím z plynárenské soustavy. Subjektem zúčtování se podle § 2 odst. 2
písm. b) bodu 18 rozumí fyzická nebo právnická osoba, pro kterou operátor trhu na
základě smlouvy o zúčtování odchylek provádí vyhodnocení, zúčtování a vypořádání
odchylek. Subjektem zúčtování se osoba tedy stává okamžikem, kdy dojde k uzavření
smlouvy o zúčtování odchylek s operátorem trhu.

Nesení odpovědnosti za odchylku funguje na principu, že za odchylku odpovídá 7
zásadně ten účastník trhu, který ji způsobil. EnerZ však v odstavci 2 písm. b)
komentovaného ustanovení umožňuje, aby odpovědnost za odchylku byla smluvně
přenesena na jiný subjekt. Tohoto práva se běžně užívá u zákazníků, kdy je
odpovědnost za odchylku přenášena na dodavatele. Otázka, který subjekt je při
dodávce plynu odpovědný za odchylku, musí být upravena ve smlouvě o dodávce
plynu, neboť podle § 72 odst. 1 je ujednání o odpovědnosti za odchylku obligatorní
součástí této smlouvy. Specifická úprava odpovědnosti za odchylku platí při uzavření
smlouvy o sdružených službách dodávky plynu podle § 72 odst. 2. Zahájením dodávky
plynu podle této smlouvy totiž dochází k přenesení odpovědnosti za odchylku na
výrobce plynu nebo na obchodníka s plynem. V tomto případě tak dochází
k automatickému zákonnému přenosu odpovědnosti za odchylku na příslušného
dodavatele plynu.

Zúčtování odchylek skutečné a sjednané dodávky zajišťuje operátor trhu na základě **8** smlouvy o zúčtování odchylek uzavřené podle § 72 odst. 8. V této smlouvě se operátor trhu zavazuje, že bude subjektu zúčtování vyhodnocovat, zúčtovávat a vypořádat odchylky, a subjekt zúčtování se naopak zavazuje platit cenu uplatněnou v souladu s cenovou regulací. Smlouva o zúčtování odchylek musí obsahovat ujednání o závaznosti obchodních podmínek operátora trhu a dobu trvání závazku a musí mít písemnou formu. Konkrétní pravidla pro vyhodnocování, zúčtování a vypořádání odchylek, včetně pravidel pro určení ceny za vyrovnávací plyn, jsou stanovena v **PTPI**, a to v návaznosti na nařízení 312/2014, které stanoví harmonizovaná pravidla vyrovnávání platná v celé Evropské unii. Jejich cílem je poskytnout uživatelům soustavy jistotu, že mohou ekonomicky efektivně a nediskriminačně řídit své bilance v různých vyrovnávacích zónách v celé Evropské unii.

III. Zúčtování odchylek ve stavu nouze

Odstavec 3 zavádí zvláštní režim zúčtování odchylek pro případ, kdy byl **9** provozovatelem přepravní soustavy vyhlášen stav nouze. Tento zvláštní režim zúčtování se uplatní pouze v časovém období, pro které byl stav nouze vyhlášen, a je platný pro celou plynárenskou soustavu České republiky a pro všechny subjekty zúčtování. Stav nouze je nestandardní stav chodu plynárenské soustavy a vzniká v důsledku v zákoně definovaných událostí, situací a opatření. Pravidla předcházení stavu nouze, vyhlášení stavu nouze a práva a povinnosti účastníků trhu po dobu jeho trvání jsou upraveny v § 73.

Komentované ustanovení blíže nekonkretizuje, co zvláštní režim zúčtování znamená **10** a jak má být vyhodnocování, zúčtování a vypořádání odchylek v tomto případě prováděno. Pravidla pro tyto operace uvádějí **PTPI** vydaná Úřadem. Zmocňovací ustanovení § 98a odst. 2 písm. i) bod 4 v tomto ohledu požaduje, aby **PTPI** mimo jiné obsahovala postupy pro vyhodnocování, zúčtování a vyrovnávání odchylek a zúčtování a vypořádání vyrovnávacího plynu ve stavu nouze a při předcházení stavu nouze.

Podle **PTPI** pak při zvláštním režimu zúčtování není subjektům zúčtování a zahraničním **11** účastníkům v daném plynárenském dni poskytována flexibilita a není jim rovněž umožněno vyrovnání odchylek naturálním plněním. Veškeré vzniklé denní odchylky jsou denním vyrovnávacím množstvím a jsou řešeny finančním vyrovnáním s operátorem trhu.

KAMIL BLAŽEK, MICHAL FORÝTEK